

Indie

ciekawostki | geografia | kultura | religia

Geografia

Mapa Indii (fot. Encyclopaedia Britannica)

- 01** Nazwa Indie pochodzi od – przepływającej dziś przez teren Pakistanu – rzeki Indus. Oficjalna nazwa kraju jest Republika Indii, choć w konstytucji wymieniana jest również tradycyjna nazwa Bharat, która używana jest coraz częściej zarówno w wewnętrznym dyskursie, jak i w kontaktach zagranicznych.
- 02** Indie liczą ponad 1 mld 420 mln mieszkańców i są najludniejszym krajem świata. Kraj podzielony jest na 28 stanów i 8 terytoriów związkowych. Stolicą jest Nowe Delhi.
- 03** Indie są częścią Azji Południowej i największym krajem w regionie. Badacze w różny sposób wydzielają tę część Azji. Zalicza się do niej następujące kraje: Indie, Pakistan, Nepal, Bhutan, Bangladesz, Malediwy i Sri Lankę. Czasem również Afganistan i część Mjanmy. W Azji Południowej mieszka ok. 25% światowej populacji.
- 04** Indie to kraj o niezwykle zróżnicowanej geografii i klimacie. W Indiach znajdziemy zarówno część Himalajów – najwyższych gór świata – jak i pustynie i półpustynie czy też tropikalne lasy deszczowe. Ważnym podziałem geograficzno-kulturowym jest podział na Indie Północne i Południowe, który przebiega mniej więcej wzdłuż gór Windhja i rzeki Narmady. Jednocześnie jest to podział na stanowiącą centralną część Półwyspu Indyjskiego wyżynę Dekan na południu, oraz Nizinę Hindustańską na północy.

Religia

Indie należą do państw o największym zróżnicowaniu religijnym, etnicznym i językowym na świecie.

01

Religie w Indiach podzielić można na dwie kategorie:

- Religie rodzime:
  - ▶ mające wspólne pochodzenie religie dharmiczne (hinduizm, sikhizm i niebramińskie religie zbawienia: buddyzm, dżinizm),
  - ▶ przedhinduskie religie ludności plemiennej, tzw. Adiwasicz;
- Religie pochodzące spoza Azji Południowej, w tym:
  - ▶ religie abramiczne: islam i chrześcijaństwo,
  - ▶ zoroastryzm – religia przedislamskiej Persji.

Tadž Mahal (fot. Canva)

02

Dominującym wyznaniem – 79,8% populacji – jest hinduizm, który stanowi de facto zbiór spokrewnionych ze sobą tradycji religijnych. Największą mniejszość stanowią muzułmanie (14,2 %), a także chrześcijanie (2,3%) i sikhowie (1,7)%.

Jezyk हिन्दी

Indie należą do państw o największym zróżnicowaniu religijnym, etnicznym i językowym na świecie.

01

Ilość języków używanych w Indiach w zasadzie nie jest możliwa do jednoznacznego wskazania, ponieważ różnice między językiem i dialektem są często zatarte i ilość języków zależy od kryteriów obranych przez badaczy. Mówi się o nawet kilkuset językach używanych na terenie Indii, z czego wiele to języki wymierające lub skrajnie zagrożone.

02

Oficjalny status mają 22 języki konstytucyjne, w tym będący oficjalnym językiem Republiki Indii język hindi. Warto dodać, że poszczególne indyjskie stany mają w dużej mierze swobodę w regulowaniu wewnętrznej polityki językowej.

03

Indyjskie języki należą do wielu rodzin językowych, z których najważniejsze to rodzina indoeuropejska, drawidyjska, austroazjatycka i tybeto-birmańska. Również w tym wypadku widoczny jest wyraźny podział językowy i kulturowy na indoeuropejską (indoaryjską) północ oraz drawidyjskie południe. Tożsamość językowa pokrywa się w Indiach przeważnie z tożsamością etniczną czy wręcz narodową.

Struktura społeczna

01

Indyjskie społeczeństwo – choć współcześnie znacznie bardziej egalitarne i zdemokratyzowane niż dawniej – opiera się wciąż w dużej mierze na systemie warnowo-kastowym.

02

W obrębie tego systemu funkcjonują 4 duże kategorie społeczne (warny):

- braminów (specjalistów religijnych),
- kszatrijów (dawnych wojowników, władców, posiadaczy ziemskich),
- wajśjów (rolników, rzemieślników i kupców),
- śudrów (grup służebnych).

Warny mają charakter ponadregionalny i raczej symboliczny.

03

Realna hierarchia społeczna związana jest z systemem kastowym. Kasty (tzw. dżati) to grupy społeczne o charakterze regionalnym, które cechuje zawieranie małżeństw w obrębie grupy, dziedziczenie zawodu i wspólny status dotyczący czystości rytualnej (dostępu do określonych przestrzeni i praktyk religijnych). Częścią indyjskiego systemu społecznego są też społeczności plemienne, tzw. Adiwasi, czyli pierwotni mieszkańcy Azji Południowej.

Kultura indyjska

Indie od wieków rozbudzają wyobraźnię mieszkańców Zachodu, a kolonialne panowanie Brytyjczyków nad tą częścią świata wpłynęło na upowszechnienie się na świecie wielu elementów szeroko rozumianej kultury indyjskiej. Za zjawiska powszechnie rozpoznawalne uznać należy:

- 01.** Komercyjne kino indyjskie – na Zachodzie znane jest przede wszystkim kino w języku hindi, czyli tzw. Bollywood.
- 02.** Kuchnia indyjska – bogactwo kulinarne Indii zostało wcześniej rozpoznane przez Brytyjczyków. Współcześnie kuchnia indyjska ma prawdziwie międzynarodowy zasięg, chociaż warto pamiętać, że wiele flagowych potraw znanych z indyjskich restauracji powstało nie na Subkontynencie ale na Wyspach Brytyjskich (np. kurczak *tikka masala*);
- 03.** Joga i tradycyjne systemy wiedzy – joga jako forma ćwiczeń nie była nigdy powszechną ani też podstawową formą praktyki jogi w Indiach. Joga zaliczana jest do sześciu klasycznych szkół filozofii hinduskiej i dopiero wtórnie wróciła do Indii jako praktyka fizyczna, po tym jak jej fizyczne, gimnastyczne elementy zostały spopularyzowane na Zachodzie. Joga cieszy się obecnie międzynarodową popularnością, a coraz większe znaczenie i globalne uznanie zdobywają też inne indyjskie dziedziny wiedzy, np. tradycyjna medycyna indyjska (ajurweda).

Targ (fot. Krzysztof Gutowski)

Badania w Indiach

- 01.** Indie mogą poszczycić się liczącą wiele tysięcy lat historią. Nic więc dziwnego, że w kraju tym znajduje się aż 36 obiektów uznanych za istotną część światowego dziedzictwa przez UNESCO.
- 02.** Również 15 spośród indyjskich form sztuki, religijnych festiwali i praktyk religijnych znalazło się na Liście Niematerialnego Dziedzictwa UNESCO.
- 03.** W Instytucie Kultur Śródziemnomorskich i Orientalnych PAN prowadzone są badania związane zarówno z materialną, jak i niematerialną stroną indyjskiego dziedzictwa. Prowadzimy badania dotyczące archeologii i historii Indii (głównie w kontekście starożytnych szlaków handlowych), staroindyjskich inskrypcji i archeologii buddyzmu. Jednocześnie przedmiotem badań są tradycje intelektualne dawnych Indii: historia myśli gramatycznej, filozofia języka i filozofia dżinijska.

Czy wiesz, że...?

- 01.** Indie w 2023 r. prześcignęły Chiny i stały się najludniejszym krajem świata z populacją ponad 1,45 mld. ludzi.
- 02.** Komercyjne kino w j. hindi, tzw. Bollywood produkuje rocznie najwięcej, bo nawet do 2 tys. filmów, na świecie.
- 03.** Język hindi – oficjalny język Indii – jest trzecim językiem świata, gdy chodzi o liczbę użytkowników (prawie 610 mln.).
- 04.** Indie są krajem z największą, bo liczącą aż 39% populacji liczbą wegetarian.
- 05.** Wiele słów w j. polskim – choć zapożyczonych z angielskiego – pochodzi z j. indyjskich. Indyjskie korzenie mają takie słowa jak np. pidżama, dżungla, szampon, weranda czy też tajfun.
- 06.** Indyjska wokalistka Asha Bhosle (ur. 1933) jest światową rekordzistką, gdy chodzi o ilość nagranych utworów. Ma na swoim koncie 11 tys. nagrań!
- 07.** Odbywający się w Indiach co 12 lat religijny festiwal Kumbh Mela jest największym zgromadzeniem religijnym świata. W 2019 r. uczestniczyło w nim ponad 200 mln osób, z rekordową liczbą 50 mln. osób w głównym dniu święta.
- 08.** W Indiach znajduje się najbardziej deszczowe miejsce na ziemi. Jest to miejscowość Mausinram w indyjskim stanie Meghalaja. Średni roczny opad to 11 872 milimetry.
- 09.** “Zero” wynaleziono w Indiach. Chociaż idea ta była znana wcześniej to dopiero w starożytnych Indiach zdefiniowany pojęcie zera i zaczęto je zapisywać w formie, w której znamy je dziś w świecie zachodnim.
- 10.** Z Indii wywodzi się gra w szachy. Jej pierwszą formą jest pochodząca z V-VII w. indyjska gra *čaturanga*.